

**СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАУКОВА БІБЛІОТЕКА**

Затверджую

Ректор Сумського НАУ

_____ В. І. Ладика

«_____» _____ 2023 р.

ЗВІТ

про роботу наукової бібліотеки

Сумського національного аграрного університету
за **2022** рік.

СУМИ-2023

Вступ

Війна зачепила усі без винятку сфери суспільного життя і торкнулася кожного громадянина України, перекреслила багато наших планів. У той же час, надважкий 2022 рік змусив вітчизняні книгозбірні пильніше поставитися до питання якості бібліотечних фондів та звернути увагу на важливість власної присутності в інтернет-просторі, щоб задовольнити інформаційні потреби віртуального користувача і постійно залишатися на онлайн-зв'язку зі своїми читачами. Наша бібліотека не стала виключенням, а тому у звітному році головними напрямками своєї діяльності визначила роботу з фондом та інформаційне обслуговування навчального процесу дистанційно, використовуючи не тільки напрацьовані позиції, а й інноваційні форми комунікації з користувачами.

В той же час, головна **мети** діяльності наукової бібліотеки Сумського національного аграрного університету залишалась незмінною: оперативне і якісне бібліотечне та інформаційне обслуговування користувачів.

Досягнення цієї мети забезпечувалося шляхом виконання наступних **завдань**:

- Формування фонду відповідно до напрямків навчального й наукового процесів університету та інформаційних потреб користувачів;
- забезпечення доступу користувачів до світових і вітчизняних наукових та освітніх ресурсів; надання безперебійного доступу до власних повнотекстових ресурсів, що забезпечують інформаційну підтримку дистанційного навчання;
- забезпечення якісного й оперативного інформаційного обслуговування користувачів бібліотеки шляхом систематичного наповнення довідкового електронного апарату бібліотеки;
- розвиток сервісних послуг для обслуговування користувачів у віддаленому режимі;
- збереження та надання вільного доступу до результатів наукових досліджень науковців шляхом наповнення колекцій електронного репозиторію СНАУ;
- виховання у користувачів медіаграмотності та навичок самостійного пошуку та культури споживання інформації;
- пропаганда літературних творів вітчизняних та зарубіжних авторів і читання як способу проведення змістовного дозвілля;
- висвітлення діяльності бібліотеки шляхом забезпечення наповнення її web-сайту та сторінок соцмереж;
- методичне керівництво та співпраця з бібліотеками Територіального методичного об'єднання сільськогосподарських бібліотек Сумської області.

Бібліотечні фонди

Станом на 31.12.2022 р. загальний фонд бібліотеки налічує **257 456** примірників документів різних типів.

	К-сть примірників	Відсотки
<i>За видами</i>		
Книг	193995	75,4
неопублікованих документів	186	0,07
періодичних видань	54509	21,2
електронних носіїв із записом	8397	3,3
<i>За мовами</i>		
державною мовою	180179	70,0
іноземними мовами	77277	30,0
<i>За цільовим призначенням</i>		
наукових	61978	24,0
навчальних	127454	49,5
у т.ч. в електронній формі	8397	3,3
літературно-художніх видань	12826	5,0

Протягом 2022 р. співробітниками бібліотеки проведений значний об'єм робіт з аналізу зношеності документів у бібліотечному фонді та здійснено відбір морально застарілих видань, що були передані на пункт переробки вторсировини. Таким чином, із загального фонду бібліотеки вибуло **20 385** примірників документів (застарілі та зношені видання).

Електронні ресурси

В умовах сьогодення, коли через військову агресію Росії щодо України навчальний процес в університеті протягом навчального року здійснювався переважно у змішаній формі, надання безперебійного доступу до повнотекстових навчальних та наукових ресурсів стало одним із основних засобів інформаційного забезпечення учасників освітнього процесу. Варто зауважити, що як світові та вітчизняні, так і інформаційні ресурси власної генерації, ще у попередні роки відігравали роль основних ресурсів, що забезпечують інформаційну підтримку навчального процесу. А тому надання безперебійного доступу до повнотекстових ресурсів на сьогодні є однією з головних функцій книгозбірні.

З цією метою бібліотекою вже протягом багатьох років широко використовуються в роботі вітчизняні ресурси відкритого доступу, що надають суттєву допомогу в обслуговуванні користувачів-науковців. На сайті бібліотеки для зручності користувачів розміщені банери даних ресурсів: повнотекстова база «*Наукова періодика України*» (формується Національною бібліотекою України ім. В. Вернадського), що забезпечує користувачів періодичними науковими виданнями, «*База патентів України*», *Спеціалізована БД «Винаходи (корисні моделі) в Україні»* Українського інституту інтелектуальної власності (Укрпатент), інші ресурси відкритого

доступу, що містять повнотекстові навчальні видання та видання для дозвілля.

У звітному році бібліотека СНАУ також мала змогу на усіх АРМах для читачів надавати доступ користувачам до світових інформаційних ресурсів (*Scopus*, *ShienseDirect*, *Research4Life* та *Web of Science*). Усі ці ресурси доступні науковцям не тільки в приміщеннях університету, у них є можливість користуватися ними і з домашніх комп'ютерів.

Як і у попередні роки одним із головних напрямків діяльності бібліотеки залишається створення і наповнення власних (бібліографічних) баз даних. Однією з фундаментальних БД є *електронний каталог* (далі – ЕК), що не тільки надає інформацію про бібліотечні фонди для користувачів, а й є основою для їх обслуговування в автоматизованому режимі. Всього на кінець року ЕК нараховує **141 498** записів; приріст у звітному році склав всього **2 030** записів, оскільки через значне списання застарілої і зношеної літератури відбулося й видалення багатьох записів. Протягом року до ЕК користувачі звертались 1 300 275 разів, що набагато нижче запланованого. Причиною даного явища могла стати енергетична криза в країні, коли через відсутність електроенергії в університеті каталог був недоступний, або ж користувачі не могли його використовувати через відключення електроенергії вже у них.

Науковою бібліотекою СНАУ, що є головною бібліотекою Територіального методичного об'єднання сільськогосподарських бібліотек Сумської області, до якого входять бібліотеки відокремлених структурних підрозділів університету (фахових коледжів), вже понад десятиріччя також забезпечується можливість представлення своїх ЕК на платформі ЕК НБ СНАУ і книгозбірням-учасникам. Протягом усього періоду функціонування розподіленого електронного каталогу науковою бібліотекою СНАУ здійснюється адміністрування усіх баз даних та збереження інформації.

У звітному році бібліотека також продовжувалася робота з наповнення окремих БД за видами видань, що створені для зручності користувачів: *Картотека авторефератів дисертацій*; *Картотека дисертацій*; *Фонд електронних документів* (повнотекстова).

В умовах дистанційної освіти найбільш перспективною БД для інформаційного забезпечення наукового та навчального процесу в університеті залишається «*Електронна бібліотека*». У звітному році проведений аналіз наповнення даної бази та видалені з неї значна кількість застарілих за змістом видань. Таким чином, на кінець звітнього року БД нараховує **12 758** повних текстів документів. В той же час, у звітному році ЕБ поповнилася на **308** нових повнотекстових записів.

У звітному році продовжувалась і робота щодо створення електронних формулярів користувачів у *БД читачів*. Усього їх було створено **904**. Ця база є важливим елементом обслуговування користувачів. Завдяки їй здійснюється як автоматизована книговидача у бібліотеці, так і здійснюється доступ до повних текстів ЕБ користувачами.

Сайт бібліотеки

В надскладних умовах воєнного часу, коли в учасників освітнього процесу не завжди є можливість відвідувати бібліотеку, надважливим ресурсом, що інформує про діяльність книгозбірні та скеровує користувачів до самостійного використання навчальних ресурсів, залишається web-сайт бібліотеки (<http://library.snau.edu.ua>). Його наповнення є одним із першочергових напрямків роботи книгозбірні, оскільки на сайті має бути представлена актуальна інформація та надані лінки на корисні ресурси для наукової й навчальної діяльності (портали вітчизняних бібліотек і повнотекстові сайти періодичних видань, світових інформаційних ресурсів, краєзнавчі сайти, повнотекстові бібліотеки художніх творів тощо).

У звітному році також продовжувалось неформальне спілкування з читачами на сторінках бібліотеки в цих соцмережах «Facebook», «Instagram». Це дає можливість ширше пропагувати бібліотечний фонд, надавати інформацію потенційним користувачам, ділитись з віртуальними користувачами своїми успіхами та досягненнями.

Електронний репозиторій

Протягом останнього десятиріччя архіви відкритого доступу стали не тільки засобом для забезпечення відкритості наукової діяльності університету, що сприяє підвищенню престижу та рейтингу науковців й університету загалом у світовому інформаційному просторі, а й додатковим ресурсом для забезпечення навчального процесу. А тому робота над наповненням *Електронного репозиторію СНАУ* (<http://repo.snau.edu.ua>) уже надійно увійшла до переліку основних напрямків роботи бібліотеки.

Станом на кінець звітнього року репозиторій налічує **9 970** електронних документів. У поточному році цей ресурс поповнився лише на 579 записів.

Комплектування бібліотечного фонду

Звітний рік видався надзвичайно складним і для такого напрямку діяльності бібліотеки як комплектування бібліотечного фонду. Протягом року до бібліотеки надійшло лише **1 190 прим.** видань. Із них за бюджетні кошти придбано лише 71 прим. на суму 16 897,00 грн., усі інші видання були подаровані бібліотеці користувачами чи передані викладачами (документи на електронних носіях).

На жаль, з незалежних від бібліотеки та університету причин не вдалося придбати більшу кількість видань, хоча й була проведена процедура тендерної закупівлі підручників на суму близько 150 тис. грн. Через непроведення фінансовими органами держави платежів бібліотека недоотримала 419 примірників підручників. З цієї ж причини не була оформлена передплата періодичних видань на 2023 р.

Обмінний фонд

Протягом звітнього року ніяких робіт з обмінним фондом не проводилося: іншим бібліотекам не було передано жодного видання та не відбувалося наповнення обмінного фонду. Таким чином, станом на кінець звітнього року обмінний фонд, до якого входять здебільшого дублетні видання, нараховує **325** примірників.

Обслуговування користувачів

Не зважаючи на особливі умови праці у звітньому році, співробітники бібліотеки докладали усіх зусиль для якісного задоволення потреб користувачів у сфері навчання, самоосвіти, організації дозвілля. У звичайному режимі бібліотека працювала не увесь запланований робочий час, але працівники різними формами і методами забезпечували інформаційний супровід навчального процесу.

У всіх структурних підрозділах бібліотеки у звітньому році обслуговували користувачів таких категорій:

- науковці, викладачі (321)
- спеціалісти (42)
- студенти денної та заочної форм навчання (5986)
- аспіранти, докторанти (73)
- - інші (2)

У звітньому році збільшилась кількість користувачів (за єдиним реєстраційним обліком) та склала **6 424**. Збільшення відбулося за рахунок збільшення кількості вступників у 2022 р. та за рахунок студентів відокремлених структурних підрозділів (фахових коледжів), що були переведені на матеріально-технічну базу університету після руйнувань внаслідок воєнних дій. Однак, у зв'язку із запровадженням у першій половині року дистанційної, а в осінньому семестрі змішаної форми освітнього процесу, спостерігається суттєве зменшення кількості користувачів, обслугованих усіма підрозділами – **9 613** (замість запланованих 15 500).

Варто врахувати, що через військову агресію російської федерації та часті повітряні тривоги бібліотека не увесь час могла працювати з відвідувачами. Це теж було однією з причин значного зменшення кількості відвідувань **47 333** (замість запланованих 142 000) та виданих документів – **247 511** (замість запланованих 480 000).

Обслуговування користувачів усіх категорій виданнями на традиційних носіях протягом року здійснювалося на 4 абонементних, 3 читальних залах, 1 залі електронних видань (у першій половині року). На жаль, читальна зала № 2, що знаходиться у гуртожитку, протягом звітнього року не обслуговувала користувачів. Причинами цього були дистанційна форма навчання, через що в гуртожитках не проживали студенти та незаповненої вакансії бібліотекаря (що звільнився у зв'язку з виходом на пенсію). Усі інші читальні зали планували значну масову роботу, але виконати її вдалося частково. Бібліотека завжди була готова прийняти користувачів та готувала відкриті перегляди, книжкові виставки, тематичні полиці.

Той період, коли навчальний процес в університеті відбувався дистанційно і відвідуваність бібліотеки дещо знижувалась, співробітниками був використаний для впорядкування книжкових фондів. Окрім вилучення із фонду зношених, тих, що втратили актуальність, наукову цінність, дублетних видань, що проводилося відповідно до Рекомендацій Міністерства культури та інформаційної політики України, рекомендацій української бібліотечної асоціації, співробітниками продовжувалась робота щодо переведення видань з ББК на УДК у всіх підрозділах відділу обслуговування та книгозбереження. Наразі ця робота завершена у читальній залі наукових видань та на абонементі №2 і №3. Це доволі об'ємний вид роботи, оскільки він потребував окрім визначення індексів УДК та зміни його в електронному каталозі ще й повної перестановки книжкового фонду, розстановки за авторським знаком та виготовлення роздільників.

Відповідно до плану була проведена інвентаризація фонду читальної зали наукових видань.

Але робота з організації книжкового фонду здійснена частково і буде продовжена у наступному році. Не вдалося в повній мірі виконати заплановану реорганізацію фонду абонементу наукових видань. Залишилась незавершеною робота з переведення книжкового фонду на УДК на абонементі наукових видань та абонементі навчальної літератури.

Як завжди, у звітному році працювали над ліквідацією заборгованості читачами: здійснювали телефонні дзвінки, інформували деканати, подавали списки боржників.

Протягом звітнього року бібліотекою СНАУ пропонувалися послуги *МБА* та *ЕДД*. Однак послугою МБА скористався лише 1 читач, а послугою ЕДД – 4 (яким надіслано 380 сторінок електронних копій).

- кількість документів, отриманих з інших бібліотек – 17
- кількість виданих документів іншим бібліотекам – 11.

Культурно-просвітницька робота

Звіт про дану діяльність бібліотеки буде коротким, оскільки через дистанційну форму навчання не було змоги провести деяку кількість заходів. Згідно з планом роботи бібліотеки проводилися масові заходи, що сприяли пропагуванню та розкриттю через книгу змісту загальнолюдських цінностей, історичної, наукової та культурної спадщини.

Значне місце у роботі бібліотеки, як культурно-освітнього центру, відводилось вихованню культури читання, духовного розвитку особистості, формуванню гуманітарного світогляду, популяризації знань з питань економіки, сільського господарства та права, проблем сільськогосподарського виробництва, переробки сільськогосподарської сировини, промислового та цивільного будівництва. Оскільки навчання проводилося в основному в онлайн режимі то діяльність бібліотеки у цьому напрямку була зорієнтована на організацію *малих форм масових заходів*: книжкових виставок та

експозицій, відкритих переглядів літератури, тематичних полиць, виставок-інсталяцій, виставок однієї книги тощо.

Особлива увага була приділена національно-патріотичному вихованню. Головною метою національного виховання студентської молоді було формування свідомого громадянина – патріота Української держави, активного представника української національної еліти через набуття молодим поколінням національної свідомості, активної громадянської позиції, високих моральних якостей та духовних запитів. Були організовані такі заходи:

- *«Будьмо гідні слави героїв»*: виставка–пам'ять до Дня пам'яті Героїв Крут;
- *«Духовна єдність – запорука соборності України»*: бесіда–огляд до Соборності України;
- *«Ми вільні люди! Так було і буде»*: патріотичний діалог до – Дня Гідності та Свободи;
- *«В нашій серці – Україна»*: ілюстративна виставка до Дня Незалежності України;
- *«Слава Незалежній Україні»*: патріотична виставка;
- *«Величний символ моєї держави»*: святкова виставка до Дня Державного прапора України;
- *«Витоки Української державності»*: виставка-історія до Дня Української Державності;
- *«Сумщина в літописі Незалежної України»*: постійно-діюча книжкова виставка;
- *«З Україною в серці»*: патріотичний діалог до Дня Гідності та Свободи;
- *«Захисники України – гордість народу»*: патріотична виставка до Дня збройних сил України;
- *«Надія й гордість України – її захисники»*: огляд;

Хвилиною-спомином біля книжкових виставок *«З Україною в серці»* та *«Захисники України – гордість народу»* вшановувати подвиг студентів, які відстоювали європейський вибір життя, Героїв Небесної Сотні, загиблих воїнів у війні росії проти України.

Бібліотека разом з усією Україною долучилася до відзначення 300-річчя від дня народження українського просвітителя-гуманіста, філософа, поета, музиканта. Увазі користувачів представили персональну полицю *«Крокуємо за Сковородою»*.

Рекламували книги як для навчання, так і різноманітної тематики:

- *«Хай святиться твоє, Україно ім'я»*: година державності до Дня знань;
- *«Сила, краса та здоров'я»*: огляд нових надходжень до Дня фізичної культури та спорту»;

- «*Вірні та віддані друзі. Безстрашні захисники*»: огляд літератури;
- «*Князь Кий - історичний роман*»: книга-ювіляр: виставка однієї книги;
- «*Будівництво: в майбутнє через інноваційні технології*»: до Дня будівельника: перегляд;
- «*Краще меду — тільки мед*»: перегляд.
- «*Зима в книжковому місті*»: підбірка видань;
- «*Нові книги — зроби свій вибір*»: викладка книг що брали участь у конкурсі «Відкрита наука, сталий розвиток та інноваційні технології»;
- «*Голокост – злочин проти людства*»: виставка-реквієм до Дня пам'яті жертв Голокосту;
- «*Екосвідомість прокидається*»: урок екологічної культури, (2021–2030 рр. – десятиріччя відновлення екосистем, проголошене ООН);
- «*Органічне виробництво – повага до себе та своєї родини*»: перегляд видань;
- «*Читай нове і смакуй*»: виставка–пропозиція;
- «*Історія техніки в землеробстві (від найдавніших часів до сьогодення)*»: виставка однієї книги;
- «*Завітала осінь до нас в Україну*»: виставка-інсталяція;
- «*Українська мова - мова вільних людей*»: ілюстративна виставка до Дня української писемності та мови.

Разом з користувачами бібліотеки відзначали ювілейні дати письменників біля книжкових виставок та інформували про це на сайті бібліотеки та на сторінках у соціальних мережах.

- «*Світ героїв Олексія Столбіна*»: персональна полиця до 100-річчя від дня народження українського прозаїка, нашого земляка;
- «*Володимир Яворівський - людина, борець, письменник*»: полиця-персоналія до 80-ї річниці від дня народження українського прозаїка, публіциста, політика;
- «*Почуття особистої незалежності*»: полиця-пропозиція до 60-ї річниці від дня народження І. Роздобудько, української журналістки, письменниці, поетеси;
- «*Захисту просять тварини*»: огляд до Всесвітнього дня захисту тварин;
- «*Інноваційні технології харчового виробництва*»: підбірка видань до Дня працівників харчової промисловості;
- «*Людина. Дорога. Автомобіль*»: огляд до Дня автомобіліста і дорожника;
- «*З рідним словом міцніє держава*»: огляд до Дня української писемності та мови, (2018-2027 рр. - десятиліття української мови);

- «*Читайте з нами українське*»: літературний фуршет;
- «*Бухгалтерія в сучасному світі*»: виставка-перегляд до Дня бухгалтера;
- «*Навчання – економіка – успіх*»: нові книги до нового навчального року;
- «*Служіння народу - служіння справедливості*»: підбірка літератури до дня юриста;
- «*Наука — важливий чинник розвитку України*»: перегляд до Всесвітнього дня науки;
- «*Україна пам'ятає, світ визнає*»: виставка окремих плакатів «Забуттю не підлягає — хроніка комуністичної інквізиції в Україні 1917 -1991» до дня пам'яті жертв голодоморів;
- «*Козацька слава, і сила, і воля*»: до Дня Українського козацтва.

Продовжували організовувати вільний майданчик «*Вибери книгу собі сам*», на якому були представлені книжкові виставки художньої літератури циклу «Пори року»:

- «*Зимові історії з книжкової шафи*»: підбірка художніх творів;
- «*Осінь колекція модного читання*»: виставка-рекомендація;
- «*А в природі вже пахне весною*»: викладка художньої творів;
- «*Гарячі літні пропозиції*».

Ці форми пропаганди художньої літератури досить дієві, адже після їх організації помітно підвищується книговидача саме художніх творів, а це надзвичайно тішить працівників бібліотеки, що усіма способами намагаються долучити студентську молодь до знайомства з кращими творами вітчизняної та світової літератури.

На постійно-діючій книжковій виставці «*Барвіста палітра періодики*» представляли новинки періодичних видань.

На початку навчального року організували цикл переглядів «*Нові підручники до нового навчального року*» та вересневі зустрічі в бібліотеці «*Вдало вибрана професія – щаслива доля*» для першокурсників.

Працівники нашої бібліотеки, як і всі українці долучалися до допомоги волонтерам по збору матеріалу для виготовлення окопних свічок, допомагали переселенцям, донатили на ЗСУ.

Віртуальні виставки

На жаль, у звітному році не вдалося виконати заплановану роботу щодо створення віртуальних виставок. З причини відсутності одного з працівників та роботи у першому півріччі у неповному складі (у бібліотеці працювало лише кілька співробітників), вдалося створити лише 1 віртуальну виставку про нові надходження до бібліотечного фонду, ознайомитися з якою можна на сайті бібліотеки.

Довідково-інформаційне обслуговування

Одним із надважливих завдань нашої бібліотеки є постійна інформаційна підтримка освітнього та наукового процесів в університеті, що майже весь звітний рік здійснювалась дистанційно.

Робота даного напрямку у звітному році була стислою, оскільки один місяць бібліотека перебувала в зоні бойових дій і тому не працювала, пізніше студенти та викладачі навчались і працювали дистанційно, дехто – за змішаною формою. Звичайно, це потягло за собою значне зменшення кількості виконаних довідок (було виконано **463** довідки різного типу, з них – **198** тематичних). В автоматизованому режимі було виконано **116** довідок. Зменшення звернень до бібліотечних працівників за допомогою відбувається ще й тому, що багато користувачів уже впевнено користуються наявними ресурсами самостійно. Адже щоразу при виконанні довідок працівники бібліотеки нагадують користувачам про можливості електронних ресурсів нашої книгозбірні, про алгоритми пошуку інформації за допомогою електронного каталогу, електронної бібліотеки, репозитарію, а також інших посилок до пошуку інформації, які є на сайті нашої бібліотеки.

Звернень за допомогою визначити індекс УДК до статей, дисертацій, наукових тем було за звітний рік **96** (за індексовано **103** документа).

Важливим напрямком роботи бібліотеки, яку здійснює інформаційно-бібліографічний відділ, є оперативне забезпечення науковців університету затребуваною інформацією. Для цього співробітниками відділу створена і постійно діє інформаційно-сервісна служба «Бібліотека - науковцям», яка працює з науковцями у системі ВРІ/ДОК. Кількість абонентів та тем залишається незмінною (кількість абонентів/тем ДОК – **5/10**, кількість абонентів/тем ВРІ – **100/150**). Для орієнтування на інформаційні потреби науковців працівниками відділу були складені таблиці предметів, які читають на кожній кафедрі, а також були вивчені тематичні плани наукових досліджень кожної кафедри. Повідомлення надсилалися електронною поштою в залежності від можливостей роботи бібліотеки (часті тривоги та постійні відключення світла не дають змоги працювати в повну силу). Всього було надіслано **614** повідомлень.

Для підвищення інтересу користувачів до користування книжковим фондом, інформаційно-бібліографічний відділ у звітному році організовував традиційні *«Дні інформації про нові надходження до бібліотеки»*. Біля кожної виставки проводились бібліографічні огляди та консультації. Загалом було організовано **6** *«Днів інформації...»*.

Наша бібліотека підтримує тісну співпрацю з кафедрами університету. Зміцненню цих зв'язків успішно сприяє така форма довідково-бібліографічного обслуговування як *«День бібліотеки на кафедрі»*. Під час їх проведення організовуються виставки, бібліографічні огляди, різноманітні консультації з питань бібліотечних послуг, обговорюються можливості бібліотеки в забезпеченні інформаційних потреб кафедри. У звітному році, на жаль, ми не мали можливості поспілкуватися з усіма кафедрами

університету. Тому із запланованих 42 заходів було проведено лише **18**. Для проведення днів кафедр бібліотекою були організовані масштабні виставки для кожної кафедри, проведені екскурсії та огляди літератури для студентів, бесіди та консультації з викладачами.

На жаль, не вдалося провести *«День фахівця»* для слухачів Центру підвищення кваліфікації, перепідготовки, удосконалення керівних працівників і спеціалістів. Тому для них був надісланий тематичний список літератури та інструкція з користування електронними ресурсами бібліотеки.

Для аспірантів I курсу навчання проведений *«День аспіранта»*. Для здобувачів наукового ступеня була організована виставка-перегляд, надана детальна інформація про структуру бібліотеки та її послуги, про академічну доброчесність, проведений інструктаж з користування електронними ресурсами бібліотеки та репозитарієм.

У ці скрутні часи для моральної підтримки користувачів бібліографи створювали публікації в рубриках *«Таємниці книжкових полиць»* (7 повідомлень), *«Екологічна просвіта»* (9 повідомлень), *«Краєзнавство»* (9 повідомлень) та *«Академічна доброчесність»* (4 повідомлення). Також була створена нова рубрика *«Прес-мозаїка»*, де подавалися огляди нових надходжень періодичних видань (5 повідомлень). Інформація публікувалася як на сайті бібліотеки, так і в соціальних мережах.

Бібліографічні покажчики

Важливою частиною практичної бібліографічної діяльності відділу є створення бібліографічної інформації, а саме, підготовка і укладання бібліографічних посібників. За звітний період було підготовлено біобібліографічний покажчик *«Тарельник В'ячеслав Борисович»* (видання II, переробл. та доповнене). Покажчик представлений на сайті бібліотеки в рубриці *«Видання бібліотеки»* та в репозитарії університету.

Запланований біобібліографічний покажчик *«Михайлова Любов Іванівна»* (II видання) не був виконаний у зв'язку з від'їздом за кордон надавача документів та інформації до цього покажчика. Виконання відкладене на невизначений період.

Покажчики *«Зон Григорій Анатолійович»* та *«Наукові праці викладачів Сумського НАУ у 2021 р.»* планується завершити на початку наступного року.

Також бібліографами щоквартально створюються та публікуються на сайті бібліотеки *«Бюлетені нових надходжень до бібліотеки СНАУ»*. У звітному році було опубліковано 3 випуски.

За заявками користувачів-науковців було складено 18 тематичних списків літератури, що надсилалися абонентам електронною поштою.

Формування інформаційної культури користувачів

Для формування умінь і навиків у задоволенні інформаційних потреб студентів, для їх вільного орієнтування в потоках інформації уже традиційно у вересні-жовтні проведено серію занять з основ інформаційної культури зі

студентами I курсу. Зустрічі відбувалися як у бібліотеці, так і в аудиторіях факультетів. Також, на прохання кураторів, з деякими групами відбулися онлайн заняття на платформі Zoom. Всього проведено 30 занять (60 годин) замість запланованих 25 занять (50 годин). Тим студентам, які не змогли бути присутніми на заняттях, через додаток Viber були розіслані детальні інструкції з користування ресурсами бібліотеки.

Науково-дослідна робота та науково-методична робота

У звітному році працівники бібліотеки брали участь у наукових заходах:

- *Науково-практичній конференції «Науково-інноваційний розвиток агровиробництва як запорука продовольчої безпеки України: вчора, сьогодні, завтра» (20-21 жовтня 2022 р., м. Київ). На конференцію підготована доповідь: к.і.н. Комликовою Г. І. «Ресурсна база наукової бібліотеки в системі інформаційного забезпечення освіти і науки Сумського НАУ» (готується до друку);*
- *Онлайн-семінарі для науковців та здобувачів наукових ступенів «Академічна доброчесність у закладах вищої освіти: передові практики та виклики сьогодення» (23 травня 2022 р.). На семінар підготована доповідь: к.і.н. Комликовою Г. І. «Основи цитування та стилі оформлення посилань у наукових роботах» (Пряма трансляція здійснювалася на youtube-каналі університету за посиланням: https://www.youtube.com/watch?v=042WrSb47i4&ab_channel=SumyNationalAgrarianUniversity);*
- *Всеукраїнському круглому столі «Сучасний розвиток наукових бібліотек: реалії та пошуки нових перспектив», присвяченого Всеукраїнському дню бібліотек і організованому науковою бібліотекою ЗВО «Подільський державний університет» (29 вересня 2022 р., онлайн).*

У звітному році співробітниками ІБВ НБ СНАУ продовжена робота щодо наповнення фонду біобібліографічних покажчиків серії «Біобібліографія вчених Сумського НАУ», підготований 1 покажчик. Основною метою укладання таких покажчиків є створення інформаційної бази для багатовекторних досліджень історії науки, поширення знань, формування наукових поглядів молодих науковців та збереження для наступних поколінь відомостей про представників наукової еліти СНАУ.

Інформація про біобібліографічні покажчики завжди надається користувачам при проведенні «Дня аспіранта». Аспірантам ми рекламуємо не лише власні видання, а також і видання інших бібліотек. Для деяких молодих науковців така інформація є особливо цінною.

Напередодні Всеукраїнського дня бібліотек за ініціативи проректора з науково-педагогічної та навчальної діяльності університету Коваленка І.М. було розроблено анкети і проведене онлайн-опитування серед науково-педагогічних працівників університету та студентської молоді щодо їхньої оцінки роботи наукової бібліотеки СНАУ, комфортності в користуванні та

задоволеності отриманням інформаційної підтримки навчального процесу. Результати опитування передбачається використати для планування перспективної реорганізації бібліотечних приміщень, оновлення інер'єру та визначення перспектив розвитку бібліотеки в цілому.

Науково-методична робота бібліотеки

Відповідно до «Положення про об'єднання сільськогосподарських бібліотек Автономної Республіки Крим та областей України» (Мінагрополітики України, 2002 р.) Наукова бібліотека Сумського НАУ є головною бібліотекою та методичним центром Територіального методичного об'єднання сільськогосподарських бібліотек Сумської області. До складу об'єднання входять бібліотеки Глухівського агротехнічного, Сумського, Роменського, Путивльського, Охтирського та Маловисторопського фахових коледжів, що входять в структуру Сумського НАУ, а також науково-дослідних установ області. На жаль, бібліотеки науково-дослідних установ області сільськогосподарського напрямку вже протягом кількох років не беруть участі в роботі об'єднання, оскільки там відсутні посади бібліотекарів.

Як і в попередні роки, фахівцями головної бібліотеки у звітному році надавались консультації бібліотекам об'єднання з питань організації бібліотечної справи, придбання літератури шляхом тендерних закупівель, зберігання фонду, наповнення та використання баз даних для забезпечення навчального процесу тощо. Протягом року надано лише 12 консультацій, оскільки фаховий рівень співробітників бібліотек фахових коледжів доволі високий, як і рівень організації роботи в самих книгозбірнях, а також у зв'язку з тим, що робота в деяких бібліотеках у першій половині року не проводилась через воєнні дії, відсутність працівників та навчального процесу. Консультації надавались телефоном та електронною поштою.

На жаль, з об'єктивних причин у звітному році вдалося провести тільки одне спільне засідання з фахівцями книгозбірень: традиційна щорічна ***нарада «Діяльність сільськогосподарських бібліотек Територіального методичного об'єднання у 2021 р.: успіхи, досягнення та проблеми»*** (січень). Нарада проведена онлайн, на платформі Zoom. Інші заплановані заходи провести не вдалося (навесні через те, що не всі бібліотеки і співробітники працювали, восени – через енергетичну кризу і неспівпадіння графіків відключень).

Обставини також не дозволили здійснити виїзд до бібліотек об'єднання з метою ознайомлення з їх роботою.

Однак, не зважаючи на всі перешкоди, діяльність НБ СНАУ та книгозбірень об'єднання систематично висвітлювалась на сайтах бібліотек та коледжів. Майже всі бібліотеки регулярно висвітлюють бібліотечні події в соцмережі Facebook. На сайті книгозбірні СНАУ робота бібліотек коледжів представлена у рубриці «Бібліотусовка», підрубрика «Територіальне методичне об'єднання сільськогосподарських бібліотек»

(<https://library.snau.edu.ua/teritorialne-metodichne-obyednannya-silskogospodarski-x-bibliotek-sumskoï-oblasti/>).

У звітному році директор бібліотеки Комликова Г.І. на запрошення організаторів взяла участь у Всеукраїнському круглому столі *«Сучасний розвиток наукових бібліотек: реалії та пошуки нових перспектив»*, присвяченого Всеукраїнському дню бібліотек і організованому науковою бібліотекою ЗВО «Подільський державний університет». Участь у цьому заході дозволила ознайомитися (хоча й віртуально) з роботою такого ж територіального методичного об'єднання сільськогосподарських бібліотек, що для умов сьогодення є доволі цінним досвідом.

Матеріально-технічна база.

У звітному році матеріально-технічна база бібліотеки зазнала незначних змін, а саме: відбулося зменшення площі бібліотечних приміщень і, відповідно, кількості посадкових місць у читальних залах. У зв'язку з низкою обставин, серед яких основними стали дистанційна форма навчання і довготривала відсутність здобувачів освітніх послуг в університеті, а також наявність у студентської молоді достатньої кількості комп'ютерної техніки у власному користуванні і, відповідно, відсутність потреби у використанні бібліотечних АРМ та цілодобову доступність повних текстів навчальних видань в повнотекстових базах даних, фактично відпала необхідність в такому структурному підрозділі бібліотеки як зала електронних видань. А тому дане приміщення було передане під інші потреби університету, а бібліотеці натомість виділено інше приміщення меншої площі, але яке знаходиться безпосередньо біля основного приміщення книгозбірні. Таким чином, площа бібліотеки станом на 01.01.2023 р. становить **977,0 м²**. Відповідно, зменшилася площа для обслуговування користувачів на 57,2 м² і зараз становить 457,6 м², а також зменшилася кількість посадкових місць в читальних залах, що зараз становить **270**.

Основне приміщення бібліотеки розташоване на двох поверхах одного з навчальних корпусів, також функціонують філії бібліотеки в навчальних корпусах: абонемент № 2, абонемент № 3 та читальна зала № 3. Як уже зазначалося раніше, протягом року з об'єктивних причин не функціонувала читальна зала № 2 (в гуртожитку), але ми віримо у ЗСУ і в те, що у найближчому майбутньому навчальний процес буде відновлено у звичному форматі і читальна зала гуртожитку буде потрібною для студентів.

Приміщення бібліотеки не постраждали від воєнних дій і знаходяться у задовільному стані, капітального ремонту не потребують. На жаль, у звітному році не вдалося завершити розпочате оновлення матеріально-технічної бази бібліотеки, ініційоване адміністрацією університету (а саме - зали, що заплановано переобладнати під open-space): придбання стільців, монітора та ремонтні роботи перенесені на подальший період.

Дещо зменшилася загальна кількість комп'ютерної техніки (на кінець звітнього року – **22**). Із загальної кількості комп'ютерів 12 – це АРМ читачів, що забезпечують доступ до електронного каталогу бібліотеки СНАУ,

електронної бібліотеки, електронного репозиторію, міжнародних науко-метричних баз, інших інтернет-ресурсів. Кількість офісної техніки у бібліотеці залишилась незмінною.

Усі підрозділи бібліотеки оснащені комп'ютерами, підключеними до мережі інтернет та у всіх приміщеннях є вільний доступ до бездротового інтернету Wi-Fi.

Персонал бібліотеки

Майже весь звітний рік колективу бібліотеки довелося працювати без однієї із співробітниць, що евакуювалась за кордон у той час, коли місто перебувало у зоні бойових дій. Також у наприкінці року одна із співробітниць завершила трудову діяльність у зв'язку з виходом на пенсію (на початок року посада залишається вакантною). Таким чином, на кінець 2022 р. в штаті бібліотеки перебувало 12 співробітників, фактично виконували роботу 11 чол.

Усі працівники бібліотеки мають фахову освіту, з них 10 – вищу фахову. Також 1 співробітник має середню спеціальну (фахову) освіту та 1 – спеціальну (фахову) та вищу нефахову (сільськогосподарська). Два співробітники бібліотеки мають науковий ступінь кандидата наук.

Колектив бібліотеки досвідчений: стаж роботи за спеціальністю у всіх співробітників – понад 15 років, у т.ч. в даній бібліотеці. За віковим складом штат бібліотеки – 40-59 років.

У звітному році два співробітники бібліотеки Сумського НАУ пройшли курси підвищення кваліфікації наукових та науково-педагогічних працівників при ННСГБ у дистанційному режимі. Потребують підвищення кваліфікації ще 4 працівники бібліотеки. В той же час, період, коли освітній процес відбувався дистанційно і читачів у бібліотеці було менше, ніж зазвичай, співробітники використовували для самоосвіти, вивчення передового досвіду вітчизняних і зарубіжних бібліотек та основних тенденцій у розвитку бібліотечної справи. У цей період співробітники також брали участь в онлайн-конференціях, вебінарах (вебінар про референс-менеджери «Система управління бібліографічною інформацією Mendeley» (посилання: <https://www.youtube.com/watch?v=WxefQ7I8VZ4>) та ін.

За високий професіоналізм, вагомий внесок в розвиток бібліотечної справи, творчий підхід до виконання своїх службових обов'язків до Всеукраїнського дня бібліотек бібліотекар І категорії відділу обслуговування та книгозбереження Бурда Ніна Іванівна була відзначена Подякою ректора.

Основні відносні середньостатистичні величини

У звітному році, не зважаючи на довготривале перебування освітнього процесу на дистанційній формі, через що відвідуваність бібліотеки залишалась дещо нижчою, все ж вдалося досягти (переважно за рахунок дистанційного обслуговування) таких показників:

- читаність – 38,5
- обертаність – 1,0

- книгозабезпеченість – 40,0
- відвідуваність – 308,8.

Нове в роботі бібліотеки

- У звітному році нарешті бібліотека позбулася значної кількості морально застарілих видань (переважно суспільно-політичної тематики та неактуальних художніх творів, авторами яких є вихідці з країни-агресора). Із загального фонду бібліотеки вибуло понад 20 тис примірників документів.

- Відпала необхідність в такому структурному підрозділі бібліотеки як зала електронних видань. А тому дане приміщення було передане під інші потреби університету, а бібліотеці натомість виділено інше приміщення меншої площі, але безпосередньо біля основної бібліотеки. Комп'ютерна техніка з цієї зали передана до інших структурних підрозділів бібліотеки, що розширило їх можливості для обслуговування читачів електронними ресурсами бібліотеки.

Директор НБ СНАУ

Г.І. Комликова